

Opettajasta tiimivalmentajaksi KOKEILE TIIMIOPPIMISTA!

**Tiimiakatemia
Global**

Sisällys

Missä tämä opas minua auttaa?	3
Oppaan sisältö	4
Tiimioppiminen	5
Aluksi pieni alustus tiimioppimisesta	5
Entä mikä on tiimivalmentajan rooli?	7
Ryhmä- ja tiimityön ero	9
MIETTEITÄ TOSIELÄMÄSTÄ	9
Vaihe 1: Dialogi	10
Sanoista tekoihin: Kokeile dialogia!	11
TARINOITA TOSIELÄMÄSTÄ	13
Vaihe 2: tekeminen, kokeminen ja projektit	14
Sanoista tekoihin: projektien tekeminen	15
TARINOITA TOSIELÄMÄSTÄ	16
Vaihe 3: Tiedon hankkiminen	17
Sanoista tekoihin: käynnistetään tiimiläisten lukuohjelmat	18
TARINOITA TOSIELÄMÄSTÄ	19
OMA KOKEILU	20
Esimerkki kahdeksan viikon tiimioppimisen kokeilusta	21
TARINOITA TOSIELÄMÄSTÄ	22
VIELÄ LOPUKSI	23

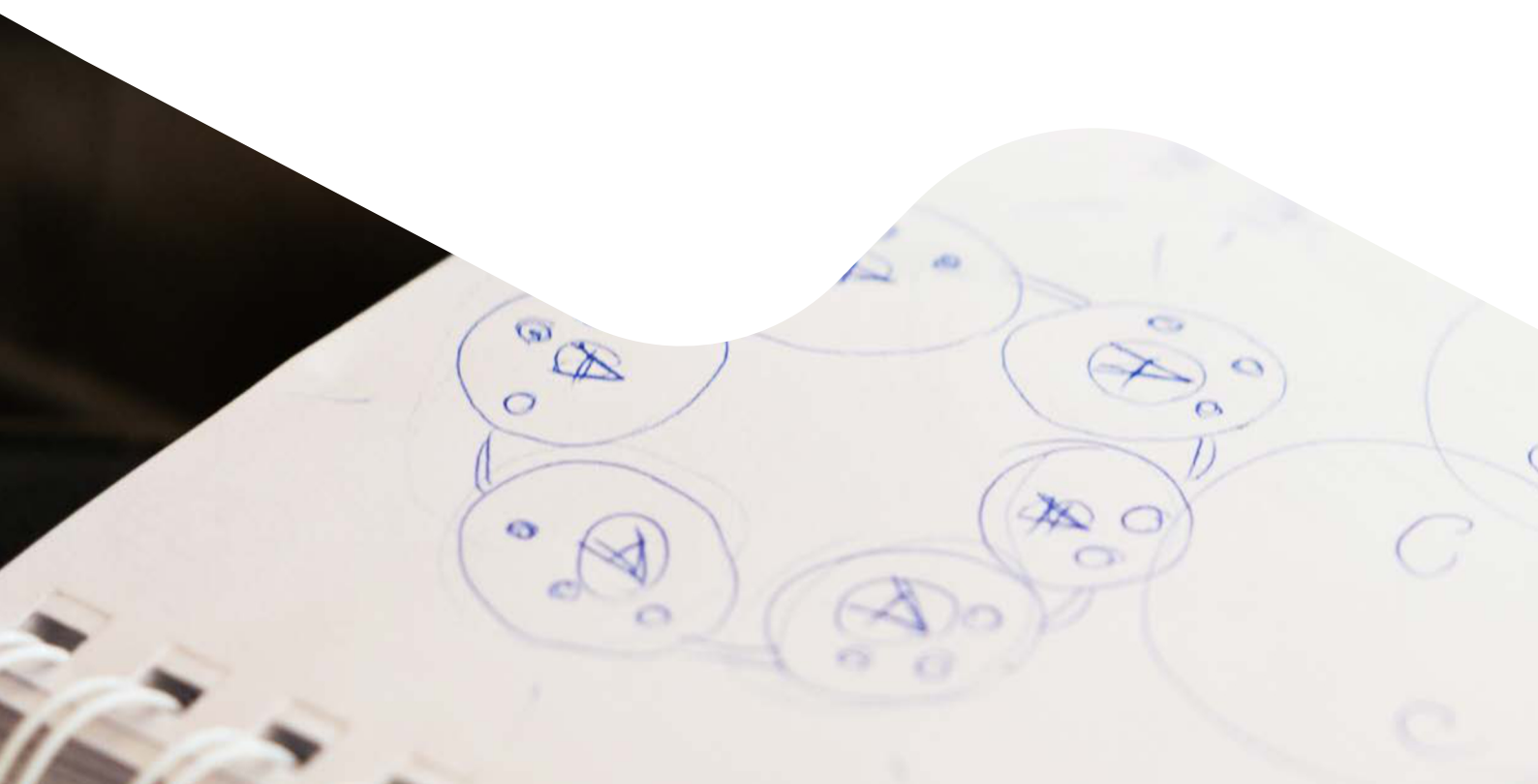
Missä tämä opas minua auttaa?

Tämän päivän koulujen ja koulutuksenjärjestäjien pedagogiikan kehittämisen keskiössä on oppija. Oppija rakentaa oman oppimispolkunsa, tukenaan muut oppijat, opettaja ja oppilaitoksen yhteisö.

Niin peruskouluissa kuin ammatillisessa koulutuksessa tavoitteena on oppiaineisiin liittyvän tiedon ja ammatillisen osaamisen lisäksi vahvistaa ihmisen kasvua ja monimuotoisia elämässä tarvittavia taitoja. Siksi ei riitä, että keskitymme tiedon omaksumiseen ja opettamiseen. Oppilaitosten ja opettajien tehtävä on moniulotteisempi.

Monia muun muassa uudessa opetussuunnitelmassa tai ammatillisen opetuksen tavoitteissa määriteltyjä taitoja ei edes voi opettaa. Ne ovat vain opittavissa. Vuorovaikutustaidot, erilaisten ihmisten kanssa työskentelyn taidot, itseohjautuvuus, tiedon soveltaminen ja lukemattomat muut metatason taidot ovat sisäistettävissä vain tekemisen, kokemisen, yhdessä toimimisen ja vuorovaikutuksen kautta.

Tähän tarvitaan uusia pedagogisia valmiuksia, jotka meidän näkemyksemme mukaan ovat ymmärrys tiimissä tapahtuvasta oppimisesta ja valmentamisen tietotaito.

Tämän oppaan tavoite?

Tämä opas auttaa sinua oivaltamaan, mitä yhdessä oppiminen ja tiimipedagogiikka on. Se auttaa sinua luomaan nykypäivän tarpeita vastaavia oppimisympäristöjä ja toimintatapoja. Kerromme, miten tiimioppimista ja tiimivalmentamista voidaan soveltaa käytännössä.

Oppaan tavoite on herätellä tekemään kokeiluja arjen työssä ja tarkastelemaan vaihtoehtoja. Lähtökohtana ovat perusasiat. Voit jalostaa niitä eteenpäin kokemuksen ja tieto - taidon karttuessa. Mukana on pieniä tarinoita tosielämästä – ne ovat poimintoja kokemuksista ja teoista asiakkaidemme kertomana.

Tämä opas on suunnattu opetusalan ammattilaisille koulutusasteesta ja koulutusalaista riippumatta. Opas on ohjenuora oman tiimioppimisen kokeilun tekemiseen. Aluksi kartoitamme hiukan taustaa eli tiimipedagogiikkaa ja tiimivalmentajan roolia. Sen jälkeen perehdytään itse kokeiluun, jonka voit toteuttaa soveltaen omaan ympäristöön sopivaksi.

Miksi kokeilu? Siksi, ettei tiimioppimista ja -valmentamista opi vain lukemalla siitä.

Kokeilu on jaettu kolmeen vaiheeseen:

Vaiheessa 1 harjoittelet dialogia, eli tiimiläisten vuorovaikutteisen keskustelun synnyttämistä.

Vaiheessa 2 tuot mukaan tekemisen eli kokeilujen, kokemusten ja projektien kautta oppimisen.

Vaiheessa 3 otat käyttöön teoriaohjelman, joka antaa oppijoille tietoa, ideoita ja vaikutteita omaan tekemiseen ja oppimiseen.

Voit toteuttaa tämän oppaan ideat yksin tai yhdessä kollegasi kanssa. Jos ideoiden käytäntöön laittaminen tuntuu hankalalle, suosittelemme kokeilemaan parityöskentelyä. Se antaa sinulle mahdollisuuden ratkaista pulmakohtia yhdessä.

"Seurasin valmentajien työtä ja tuli oivallus, että minä haluan valmentaa, haluan innostaa ja saada muut loistamaan! Aloin nähdä itseni valmentajana, en opettajana. Oma identiteetti muuttui."
– Mila Andersén, lehtori, hius- ja kauneudenhoitoala.

Tiimioppiminen

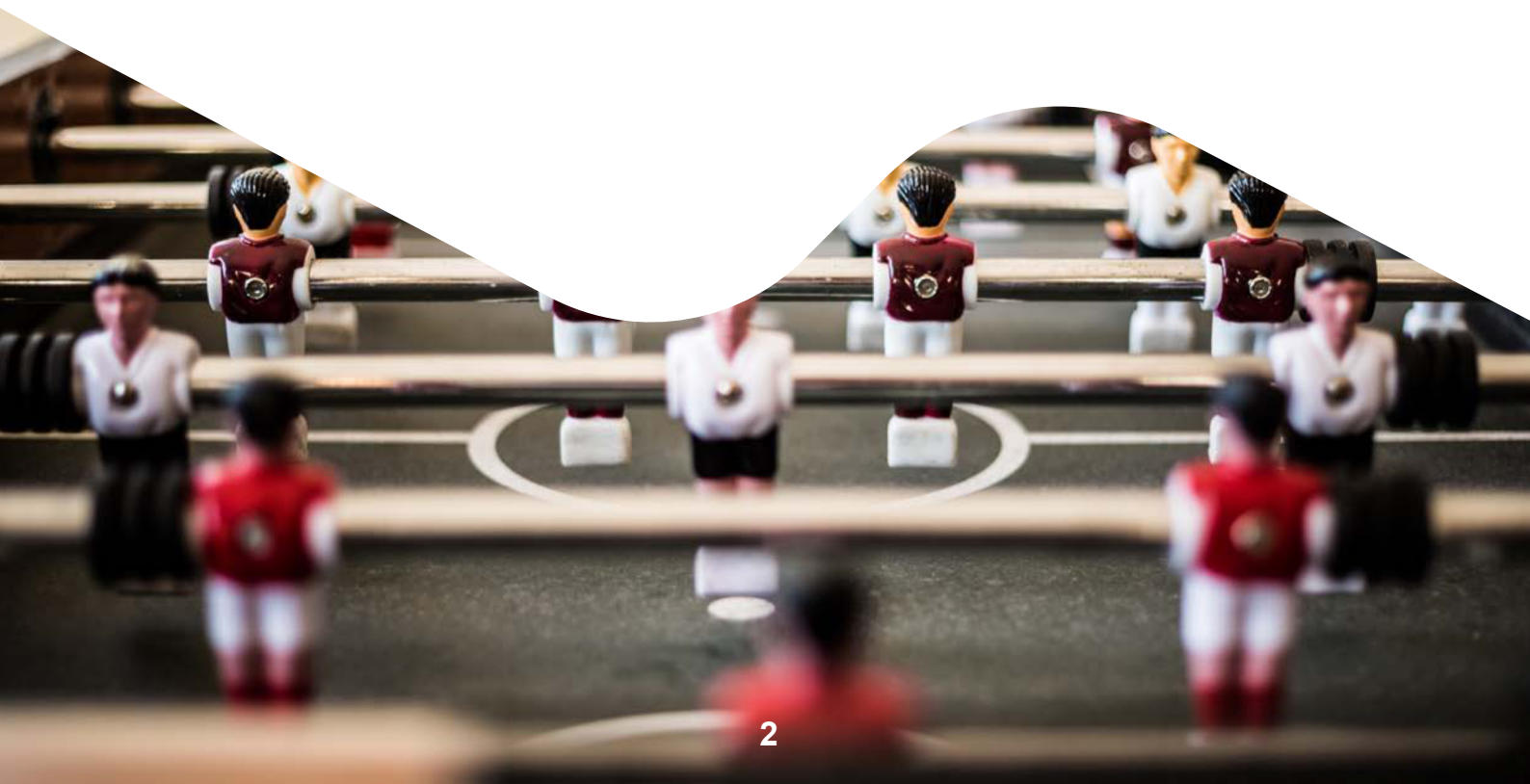
Aluksi pieni alustus tiimioppimisesta

Tiimioppiminen on juuri sitä, mitä nimi kertoo: oppimista tiimissä. Sen ytimessä on sosio-konstruktioivistinen tiedonkäsitys. Siinä keskeistä on oppijoiden sosiaalinen vuorovaikutus eli dialogi. Dialogissa yhdistyy eri tietolähteiden ja kokemusten tarkastelu, arviointi ja yhdistely.

Keskiössä ei ole opettaja vaan oppijat ja tiimi. Tiimeillä tarkoitetaan kahta eri tiimimuotoa: oppimistiimi on esimerkiksi 15 - 25 hengen tiimi, jossa käydään dialogia ja luodaan yhteistä ymmärrystä.

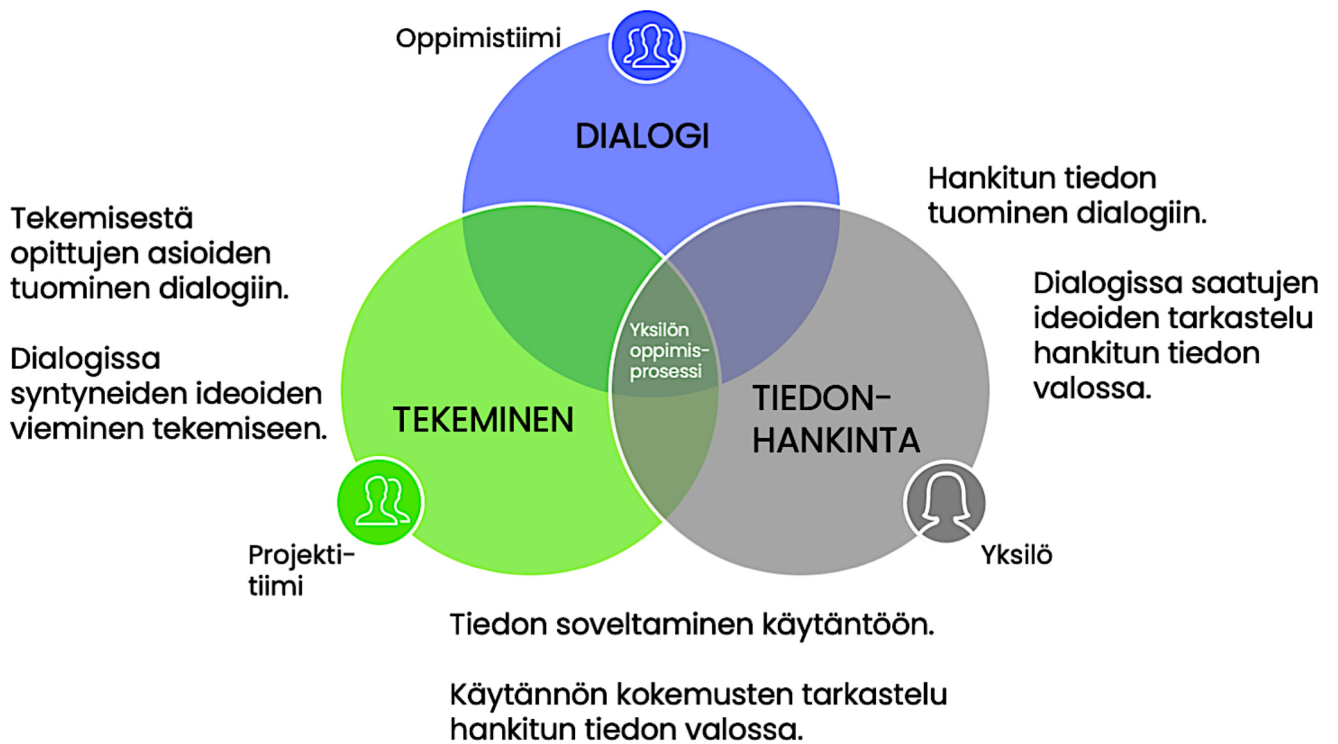
Oppimistiimi jakaantuu niin sanottuihin projektitiimeihin tai soluihin, joissa pääpaino on yhdessä tekemisessä, kokemisessa ja projekteissa.

Parhaimmillaan oppimistiimit ovat kasassa pitkän ajanjakson kuten kuukausia tai vuosia, jolloin vahva luottamus ja tiimihenki mahdollistuu. Projektitiimit taas ovat lyhytkestoisempia, ne voivat olla kasassa joitain tunteja tai kuukausia. Nämä riippuvat suuresti toimintaympäristöstä ja oleellisempaa on pyrkiä mahdollistamaan tiimissä oppiminen niissä aikaraameissa, jotka käytettävissä ovat.

Tiimioppimisen perusrakenne jakaantuu kolmeen osaan: dialogiin, tekemiseen ja tiedonhankintaan. Ne ovat toinen toistaan tukevia ja ruokkivia osia – tietoa tarvitaan, jotta voidaan soveltaa sitä käytäntöön, käytännön tekeminen synnyttää kokemuksia ja näiden kokemusten, hankitun tiedon, omien oivallusten ja ajatusten jakaminen dialogissa mahdollistaa koko oppimistiimin yksilöiden oman oppimisen.

Tiimi on siis oppimisen ja kasvun väline, joka mahdollistaa osallistamisen ja vastuun kantamisen omasta oppimisesta tiimivalmentajan tukemana.

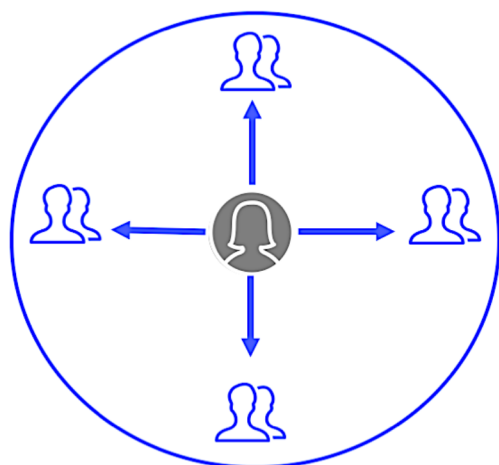
Entä mikä on tiimivalmentajan rooli?

Tiimioppimisen yhteydessä puhumme opettajan roolista. Hän valmentaa tiimiä heidän oppimisprosessissaan. Tiimioppiminen on tapa säilyttää oppija keskeisyys muuttuvassa maailmassa. Tiimivalmentajan tietotaito tuo tähän pedagogiset valmiudet.

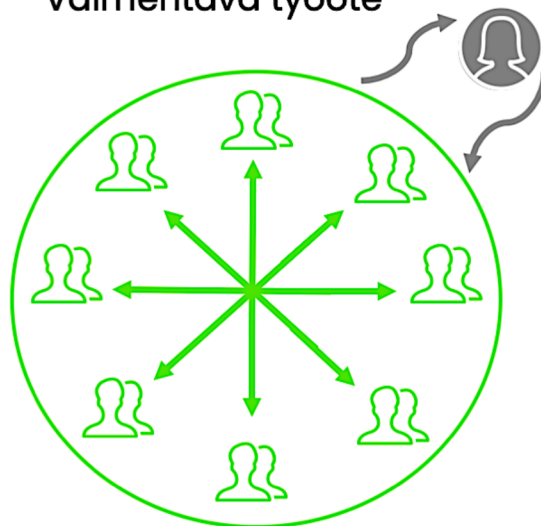
Ohjaava työote antaa oppijoille mahdollisuuden ottaa itse vastuuta omasta ja yhteisestä oppimisesta. Tietoa etsien, soveltaen, jakaen ja arvioiden oppijat syventävät osaamistaan. Tämä prosessi on jokaisella oppijalla omanlaisensa ja omantahdisensa.

Oppimisympäristö, oppijoiden ikä ja tiimin kehitysvaihe muotouttavat valmentajan roolia. Alussa ja nuorempien kanssa ohjaaminen on ikään kuin lähempänä, kun taas vanhempien kanssa ja tiimin oivaltaessa tiimioppimisen idean, ohjausta voi tehdä hienovaraisemmin. Kyse ei kuitenkaan koskaan ole yksin jättämisestä – tiimivalmentaja on aina läsnä ja tietoinen, mitä tapahtuu. Hän mahdollistaa itseohjautuvuuden turvallisesti. Ajan ja harjoittelun kautta oppii yhä paremmin tunnistamaan, missä tilanteissa puuttumista ja suurempaa ohjausta tarvitaan ja milloin tiimin voi antaa ratkaista asioita ja tilanteita hyvinkin itsenäisesti.

Opettaja keskiössä

Valmentava työote

Tiimivalmentajan rooli ei tarkoita aiemman osaamisen hylkäämistä vaan päinvastoin: valmentajana hyödynnät sitä kaikkea tietotaitoa, jota sinulle on kertynyt ammatinharjoittamisen, harrastusten ja elämäkokemuksen myötä. Vaikka tiimivalmentamiseen kuuluu eri taitoja ja niiden harjoittelua, on se enemmän asenne ja tapa toimia. Asiat tehdään "valmentajan linssien läpi".

Yllä oleva kuva kiteyttää tiimivalmentajan roolia. Harjoittelun, tiedon määrän ja ymmärryksen kasvaessa löytyy itselle ja omaan ympäristöön soveltuva tapa toimia tiimivalmentajana.

Ryhmä- ja tiimityön ero

Tässä vaiheessa mielessäsi saattaa olla pohdinta, että onhan ryhmätöitä tehty – miten tämä nyt siitä eroaa? Toki samankaltaisuutta löytyy. Tiimioppiminen on kuitenkin kokonaisvaltaisempaa ja monitasoisempaa kuin ryhmätö. Yksittäinen projektitiimin parin tunnin työskentely voi lukeutua ryhmätöksi, mutta tiimioppimisessa se ei jää siihen.

Sanotaanko näin, että asiaan perehtymisen, kokeilujen ja oivallusten kautta opit huomaamaan eron. Yksittäisen "ryhmätö" sijasta tiimioppimisen toiminta- ja ajattelutapa on sovellettavissa koskemaan koko yhteisön ja organisaation tapaa toimia, olla ja puhua – puhutaan tiimiyhteisöstä.

Tässä oppaassa keskitymme kuitenkin tiimioppimisen perusteisiin.

Mietteitä tosielämästä

"Itselle haastavinta alkuun oli projektityöskentely – varhaiskasvatuksessa on paljon teoreettista asiaa kuten kehityspsykologia tai lakiin liittyvät asiat. Ja myönnän että alussa tuli toimittua opettajamaisesti. Kunnes tuli rohkeutta lähteä toimimaan yhteistyössä päiväkotien kanssa ja projektien kautta."

– Niina Ruotsalainen,
ammattillisen koulutuksen opettaja, kasvatus- ja ohjausala

"Seurasin valmentajien työtä ja tuli oivallus, että minä haluan valmentaa, haluan innostaa ja saada muut loistamaan! Aloin nähdä itseni valmentajana, en opettajana. Oma identiteetti muuttui."

– Mila Andersén,
lehtori, hius- ja kauneudenhoitoala

"Jo pienestä pitäen oppilaita rohkaistaan itseohjautuvaan opiskeluun ja sitä samaa pitää opettajan opetella – sanotaan, että opettajan tulee olla ohjaaja, mutta kyllä opettajan tulee olla myös aktiivinen oppija ihan niin kuin oppilaankin."

– Satu Harjunen,
peruskoulun erityisopettaja-tiimivalmentaja

"Muistan kun eka dialogipaja oli tulossa ja mietin, että mitä minä siellä teen, onko siellä edes liitutaalua, johon voisin jotain laittaa. Kollegat vain sanoivat, että ole vaan vaikka hiljaa ja katso mitä tapahtuu. Ja hyvinhän se siitä lähti."

– Sanna Rönkkö,
ammattikorkeakoulun opettaja-tiimivalmentaja

Vaihe 1: Dialogi

Dialogi on menetelmä, jossa tiimiläiset tutkivat yhteisiä oletuksiaan, ideoitaan, uskomuksiaan ja tunteitaan. Se on vapaata keskustelua ja kuuntelua, jossa tiimin jäsenet tietoisesti tutkivat ajatuksiaan ja jakavat niitä. Hyvä dialogi synnyttää ryhmään yhteisen ymmärryksen asioiden kulusta.

Dialogi ei itsessään johda ratkaisuihin – se on vain ajattelun monipuolista tutkimista. Vasta dialogin jälkeen voidaan ryhtyä tekemään johtopäätöksiä, ratkaisuja tai "kiteytyksiä". Siksi dialogin käyttö oppimismenetelmänä edellyttää, että ryhmäläisten tulee tasapainottaa ajattelua laajentava dialogi ja ajattelua supistava loppukeskustelu. Valmentaja auttaa tässä ohjaamalla dialogia käyttämällä kysymyksiä ja ohjaavia kommentteja tai huomioita.

Dialogin onnistumisen edellytyksenä se, että siihen osallistuvat henkilöt noudattavat seuraavia peruseriaatteita:

Nämä on hyvä pitää vahvana mielessä aina dialogiringissä. Alussa valmentaja saattaa joutua useinkin muistuttamaan periaatteista.

Se opitaan useiden toistojen jälkeen. Ensimmäiset dialogikerrat saattavat hämmentää ja aiheuttaa joissakin tiimiläisissä jopa ahdistusta – niin lapsilla kuin aikuisilla. Vaatii kärsivällisyyttä, aikaa, luottamuksen ja turvallisuuden vahvistamista, että varovaiset yksittäiset sanat muuttuvat vuorovaikutukselliseksi keskusteluksi ja "virtaukseksi".

Dialogirinki on oleellinen osa dialogia. Dialogia ei synny tuoli-pöytäriveissä. Tavoitteena on, että ympäristö tukee toimintaa. Luennon tavoitteena on saada ihmiset seuraamaan luennoitsijaa, joten auditorio on luonnollinen tapa toteuttaa sitä. Tiimivalmentajan tehtävä sitä vastoin on saada aikaan yhteistä ajattelua ja keskustelua. Fyysisen ympäristön täytyy tukea toiminnan muutosta ja edessä istuvan takaraivon tuijottaminen ei havaintojemme mukaan edesauta keskustelun syntymistä.

Sanoista tekoihin: Kokeile dialogia!

Kokeile dialogia järjestämällä "dialogisessio" eli "treeni".

Työohje sen toteuttamiseen on hämäännyttävän yksinkertainen:

Heivaa pöydät huoneen reunaan tai jopa kokonaan huoneesta pois.

Järjestä oppimistilan tuolit ympyrään.

Kännykät pidetään laukuissa, samoin kuin läppärit. Muistiinpanovihko on suositeltavampi – se ei nouse muuriksi osallistujien välille toisin kuin läppärin kansi.

Toteuta koko oppitunti (tai muu vastaava) dialogisesti ohjaten keskustelua ja kysyen kysymyksiä.

Istu ympyrässä mukana. Kerro, mitä dialogi on ja sen peruseräatteen.

Koska dialogi vaatii läsnäoloa ja rauhoittumista, on tärkeää niin sanotusti "laskeutua" siihen. Tämän voi toteuttaa yksinkertaisella aloituskierröksellä (check-in), jossa jokainen kertoo jotain itsestään tai mitä mielenpäällä juuri nyt, mitä kuuluu, mikä filis.

Aloituskierröksen jälkeen voit siirtyä käsittelemään päivän aiheita. Ihan alussa aihe voi olla hyvin yksinkertainen, kysymysmuotoon asetettu asia. Tarkoitus on aluksi harjoitella itse dialogia, ringissä istumista ja kuuntelua. Aihe on toissijainen. Kun harjoittelu etenee, voi dialogiin ottaa mukaan opintoihin liittyviä teemoja.

Sallivuus kuuluu dialogiin. Välillä voi olla hiljaisia hetkiä, aluksi toiset saavat olla täysin hiljaa ja joku voi vaikka istua hieman ringin ulkopuolella, jos muuten jännittää liikaa. Dialogi on luottamuksen ja turvallisuuden kasvattamista. Jossain vaiheessa hiljaisinkin uskaltaa avata suunsa ja tulla rinkiin.

Vältä omia monologipuheenvuoroja, anna tilaa oppijoiden puheelle. Yritä ohjata keskustelua kysymyksillä. Kysy vilpittömästi ja avoimesti kysymyksiä, jotka avaavat uusia tapoja tarkastella asioita. Pyri välttämään kysymyksiä, jotka ovat oikeasti piilotettuja neuvoja. Keskeistä kysymyksissäsi on se, että ne ohjaavat opiskelijoita kysymään asioita samalla tavalla: vilpittömästi, avoimesti ja mielenkiinnolla. Mallioppimisen voima on mahtava.

Jos keskustelu karkaa liian kauaksi valitusta aihealueesta, yritä palauttaa se takaisin siihen.

Sinun ei kuitenkaan tarvitse olla turhan tarkka asian suhteen – anna keskustelun soljua.

Joskus mutkan takaa voi avautua uusia oivalluksia itse aiheeseen.

Joskus voi olla tarpeen luoda lisärytmiä dialogiin jakamalla oppijat pienempiin keskusteluryhmiin, jotka tuovat tuottamansa ajatukset tai ideat laajempaan keskusteluun.

Muista tauot, jos aikaa on varattuna reilummin.

Päätä dialogisessio päätöskierroksella (check-out), jossa jokainen oppija kertoo vuorollaan, mitä oppi tässä hetkessä tai mikä asia jäi eniten mielenpäälle.

Toista edellä kuvattu dialogisessio säännöllisesti. Tarkoituksena on saada oppijat tottumaan sessioiden rytmiin ja kantavaan ideaan. Osa sessioista onnistuu, osa ei. Osassa niistä syntyy tunnelma siitä, että "emme oppineet mitään" ja osassa taas syntyy valtavasti ideoita. Kärsivällisyys palkitaan.

Tarinoita tosielämästä.

Dialogin harjoittelua peruskoulussa.

Eine Kaartinen on oppilaidensa kanssa harjoitellut tiimioppimisen perusteita. Hän on kokenut, että oppilaat ovat arvostaneet heille annettua vapautta ja luottamuksen osoitusta. Pienilläkin teoilla voi vahvistaa nuorten osallisuutta.

"On se minullekin vaikeaa, nielaista ne neuvot, jotka väkisin pyrkivät suusta ulos", Eine kuvailee roolin muutoksen haastetta – kun opettaja on oppinut olemaan tiedon antaja, vaikka hänen tulisikin olla aktiivisuuteen kannustaja.

Eine kuvailee kuinka dialogiringissä oppilaat rauhoittuvat ihan erilailla kuin pulpeteissa. Jokainen näkee muiden kasvot ja vaikka toiset ovat hiljaisempia, heidän kasvoiltaan silti näkee aktiivisen mukanaolon. Dialogissa kiireisimmät voivat tuoda esille omat ajatuksensa ensin, mutta se antaa tilaa myös ujommille. Kokemus on monelle oppilaalle voimaannuttava.

Katri Urhonen on harjoitellut tiimioppimista yläkoululaisten kanssa jo kolmatta vuotta ja huikea kehityskaari on havaittavissa – alun hapuilevasta dialogista on tullut jo arkea, rinkiin mennään sujuvasti ja oppilaiden omien tiimityötaitojen tunnistaminen on kehittynyt.

Susanna Pasanen opettaa ensimmäistä luokkaa. Heillä dialogia ja tiimissä olemista on harjoiteltu syksystä asti viikoittain nuotiopiireissä. *"Nopeasti päästiin siihen, että jokainen uskalsi sanoa jotain, edes yhden lauseen",* hän kertoo.

Nilsin yhtenäiskoulussa dialogia on harjoiteltu pienryhmissä ja koko luokan kanssa kysymyskorttien avulla. Kysymyskorttien avulla on käyty läpi erilaisia aiheita ja harjoiteltu dialogin peruseriaatteita. Kysymyskorttien kysymykset ovat olleet esimerkiksi: Mikä on kummallisim tai eksoottisim syömäsi ruoka?

Jos voisit olla joku kuuluisuus yhden päivän ajan, kuka olisit ja miksi?

"Lapset ovat suhtautuneet dialogiin innokkaasti, mutta hekin ovat hoksanneet, kuinka vaikeaa kuuntelu ja oman vuoron odottaminen on, palaan aina säännöllisesti dialogin peruseriaatteisiin"

Alakoulun opettaja Miia Miettinen kertoo.

Vaihe 2: tekeminen, kokeminen ja projektit

Ihan pelkällä dialogilla ei pitkälle pötkitä. Dialogisessiot tarvitsevat muutakin sisältöä kuin pelkkää ideointia tai tiettyyn aiheeseen perehtymistä ajatuksen tasolla. Ajatusten tulee kohdata käytäntö. Siksi muutamien dialogisessioiden jälkeen oppijoiden on ryhdyttävä sanoista tekoihin. Tekeminen voi olla mitä tahansa oppimiseen tähtäävää tekemistä. Keskeistä on, että tekeminen tähtää tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseen ja että se haastaa oppijaa riittävästi mutta ei liikaa.

Tekeminen voi olla yhteisen esitelmän tekemistä annetusta aiheesta tai kokeilumuotoisia asiakasprojekteja. Se mitä tekeminen on, määräytyy täysin oppiasteen mukaan. Puhumme tässä oppaassa yleisesti "projekteista" jolla tarkoitamme kaikkea sitä toimintaa, jossa oppijat itse tekemällä ja kokeillen soveltavat teoriaa käytäntöön.

Tiimioppimisen osalta projekteja on olemassa neljänlaisia:

Toimintaympäristösi määrittelee toki jossain määrin, minkälaisia projekteja opiskelijat voivat toteuttaa. Mutta varo myös ajatusta: "Eihän meillä noin voi tehdä!" Oletko aivan varma? Entä jos se olisikin mahdollista?

Nelikentän vasemman yläkulman projektityyppi, "perinteinen projektityö" (A), tulisi olla vain alkuvaiheen harjoittelua parempien projektien puutteessa. Pitkällä juoksulla tämän tyyppisistä projekteista on syytä luopua kokonaan, sillä ne eivät ole todellista käytännön tekemistä eivätkä ne kannusta opiskelijoita itseohjautuvaan suuntaan.

Saatat hämmästyä siitä, kuinka usein opiskelijat keksivät D -tyypin projekteja. He löytävät niitä, jos heille vain annetaan siihen mahdollisuus! Jatkuvalle dialogisessioden järjestämisellä, rohkaisemisella ja asian puheeksi ottamisella opiskelijat alkavat vähitellen kyllä keksimään omia projektejaan.

	Tiimivalmentajan antama projekti	Opiskelijoiden itse keksimä tai löytämä projekti
Sisäinen projekti	<p>A Perinteinen projektityö Esim. jokin tiimivalmentajan antama kiperä ongelma, joka ratkaistaan tiimissä.</p>	<p>B Oma juttu -projekti Esim. oppijoiden kiinnostuksen kohteena oleva ongelma, joka ratkaistaan tiimissä, mutta jonka ratkaisu ei merkittävästi vaikuta tiimin ulkopuoliseen maailmaan.</p>
Ulospäin suuntautuva projekti	<p>C Määrätty projekti Esim. kilpailu tai asiakkaalle tehtävä toimeksianto, jonka tekemiseen tiimivalmentaja ohjaa opiskelijat.</p>	<p>D Asiakasprojekti Esim. oppijoiden löytämän asiakkaan ongelman ratkaiseminen ja projektin tekeminen asiakkaalle.</p>

Sanoista tekoihin: projektien tekeminen

Jatka edellisessä vaiheessa aloittamaasi dialogisessioiden järjestämistä. Nyt otat mukaan myös tekemisen. Sen avulla saat dialogisessioihin todellisen elämän makua.

Oppimisympäristö ja opintoaste vaikuttavat paljonkin siihen, kuinka luontevaa siirtyminen projekteihin on. Janan alkupäässä se voi olla yksittäisiä oppiaineita ja niiden yhdistelyä, loppupäässä kaikki opiskelu suoritetaan projektien kautta.

Ajatus voi vaatia hiukan itsensä ja oppijoiden haastamista – miten voimme mitäkin oppia tiimissä, yhdessä tekemällä? Projektin lopputulos ei ole merkityksellisin päämäärä vaan oppiminen. Toki siinä vaiheessa, kun projekteja tehdään asiakkaalle, on pyrkimys toki tuottaa onnistunut lopputulos.

Tiimivalmentajana tärkeintä on antaa tiimiläisille tilaa viedä projektiaan eteenpäin.

Älä ryhdy holhoamaan tai neuvomaan liikaa. Se ei ole sinun projektisi, vaan heidän projektinsa!

Mitä pidemmälle opintoasteilla mennään ja vaativimpiin opintoihin, voi olla tarpeen jo tehdä projektisuunnitelmia. Pienimuotoisemmassa tekemisessä suunnitteluun ei liikaa kannata käyttää aikaa, mutta joka projektissa voi soveltaa esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on tämän projektin ydinidea?
- Mitä hyötyä tästä projektista on (asiakkaalle)?
- Mitkä ovat tämän projektin päätavoitteet?
- Mitä meidän on tarkoitus oppia tässä projektissa?
- Kuka tai ketkä ovat vastuussa tästä projektista?

Tarinoita tosielämästä.

Ahlmanin ammatti- ja aikuisopistolla opiskelijat suorittavat opintoja tiimeissä projekteja tehden ja yhdessä oppien.

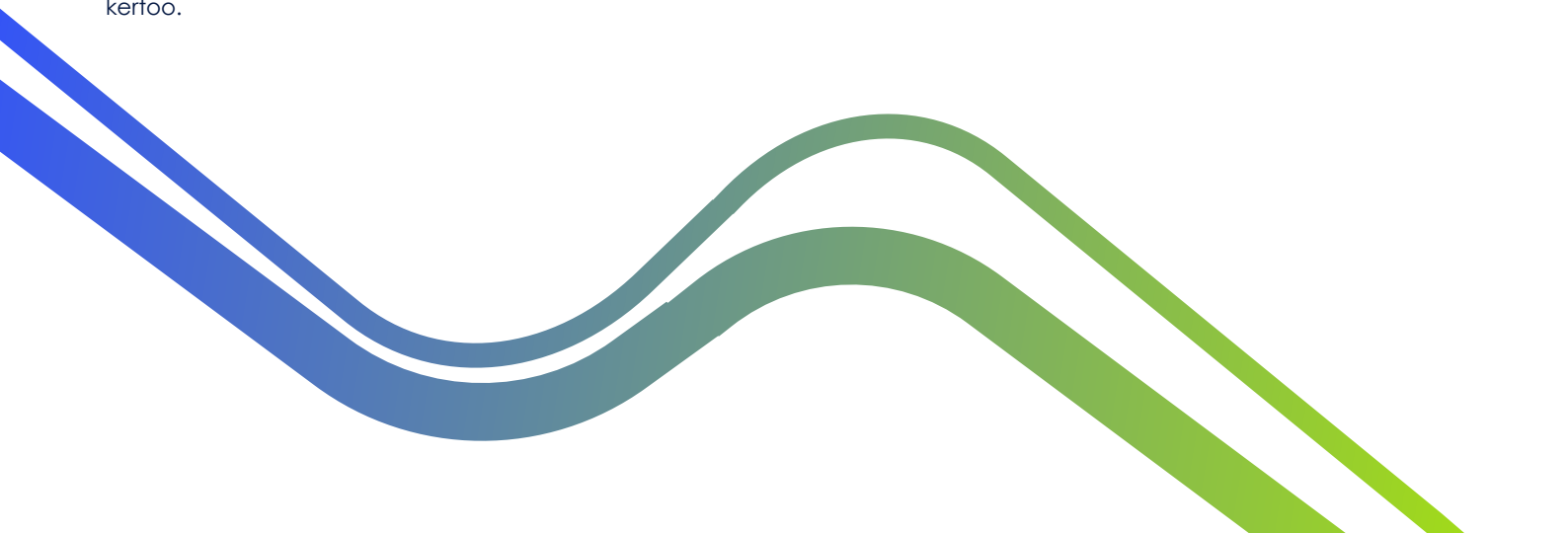
"Tutkinnon osaamisvaatimukset katsotaan e-perusteista. Jos siellä on vaikka retkeilytaidot ja nuotion sytyttäminen, niin sitten harjoitellaan nuotion sytyttämistä. Sen mukaan mietitään, että mitä meidän pitäisi oppia, mitä me ei vielä osata ja sen jälkeen pohditaan, miten me voisimme sitä harjoitella. Sitten vaikka järjestetään jokin retkipäivä ja harjoitellaan vaadittavaa taitoa", Ahlmanin luontoalan opiskelijat kertovat. Projektit toteutetaan projektitiimeittäin, joilla on omat vastuuhenkilönsä.

Opiskelijat kertovat arvostavansa esimerkiksi sitä, että voi valita minkä tahansa valinnaisen tutkinnon osan, siihen liittyviä projekteja ja hankkia taidot, jotka tutkinnon osan tavoitteena on. Arvokasta on ollut myös oma-aloitteisuuden kasvu ja vastuun kantamisen harjoittelu projektien myötä.

Alakoulussa tiimioppimista harjoitellaan pesäryhmissä.

Nilsin yhtenäiskoulussa tiimioppimista harjoitellaan alakoulussa. Opettajat Malla Kärkkäinen ja Sirpa Väisänen käyttävät pesäryhmiä tuntityöskentelyssä. He opettavat parina kahta luokkaa. Luokkien oppilaat on jaettu kahdeksaan noin viiden oppilaan ryhmään. Varsinaista tiimiliidereiä näissä ei ole mutta "pyykkikset" vastaavat päivän pienistä tehtävistä kuten vaikka tarvikkeiden jakamisesta omalle ryhmälle. Oppilaille pyykkisvuoro on ollut tärkeä rooli. Pesäryhmät pysyvät samana yhden lukukauden.

"Käytän pesäryhmiä myös liikunnassa ja tosi hienosti he tsemppaavat ja ottavat koko ryhmän huomioon. Kaiken kaikkiaan toisten auttaminen on lisääntynyt ihan huimasti! Tätä pesäryhmämallia voi soveltaa todella monipuolisesti eri oppiaineisiin, liikunnasta äidinkieleen. Nyt kun olemme siirtyneet yhteisopettajuuteen ja pesäryhmiin, yksinäisemmätkin oppilaat ovat saaneet uusia kavereita ja koulumotivaatio on kasvanut. Yhteisöllisyys ja koululilo ovat vahvistuneet ja palanneet ", Malla kertoo.

Vaihe 3: Tiedon hankkiminen

Tiimioppimisen perustuksiin kuuluu tiedon ja informaation hankkiminen ja sen vertailu, kriittinen tarkastelu ja jalostaminen. Tietolähteitä on moninaisia: videot, artikkelit ja blogit ovat toimivia. Omaa ajattelua kehittääkseen suosittelemme lämpimästi myös lukemaan kirjoja. Ne sukelluttavat syvemmälle valittuun teemaan ja ruokkivat omaa ajattelua.

Lukeminen tarjoaa tiimiläisille uusia ajatuksia, virikkeitä ja näkemyksiä omaan toimintaan ja omien taitojen kehittämiseen. Ideana on tuoda toiminnan tueksi niin teoreettista kuin ajatuksellista tietopohjaa.

Sanoista tekoihin: käynnistetään tiimiläisten lukuohjelmat

Luettavat kirjat, videot ja artikkelit valitaan tiimioppimisen ohjelmaan suunnitellusta luettelosta. Käytämme sanaa kirjallisuusluettelo, vaikka se voi sisältää moninaisia tietolähteitä. Luettelon laajuus riippuu aiheesta ja opintoasteesta – korkeakouluasteella lista näyttäne erilaiselta kuin alakoulussa. Luettelo saa silti olla sen verran laaja, että siinä on valinnanvapautta.

Laatiessasi kirjallisuusluettelo sen voi jakaa kolmeen osa-alueeseen:

- **Ammattikirjallisuus, eli kirjat, jotka liittyvät tiimissä opiskeltaviin asioihin.**
- **Tiimikirjat, eli kirjat, jotka auttavat tiimiläisiä työskentelemään ja oppimaan tiimissä.**
- **Muu kirjallisuus, eli kirjat, jotka epäsuorasti voivat olla innostavia tai tiimiläisille hyödyllisiä. Esimerkiksi elämäkerrat, yritystarinat, omaa ajattelua ja henkistä kasvua tukevat kirjat jne.**

Eri tietolähteiden hyödyntäminen on monille luontevaa, mutta kirjojen lukeminen saattaa olla haasteellisempaa. Kirjat vaativat kärsivällisyyttä ja pysähtymistä, ajan ottamista ja keskittymistä. Juuri siksi ne ovatkin tässä ajassa niin tärkeitä – ajassa jossa keskittymistä haastetaan monelta suunnalta, on tärkeää harjoittaa aivojaan keskittymään ja syventymään yhteen asiaan kerrallaan.

Lukuinnostus ei välttämättä synny hetkessä, mutta valmentajana voit sitä tietoisesti ruokkia. Ota kirjat puheeksi, kerro omista lukukokemuksistasi ja mielenkiintoisista kirjoista, pidä esillä kirjalistoja ja kirjoja, kysy dialogissa viimeksi luetuista kirjoista ja niin edelleen – rohkaisten ja ruokkien, ei pakottaen ja painostaen.

Kirjaesseet ovat tapa hyödyntää kirjoja oman ajattelun ja tekemisen tukena. Kirjaesseet tarkoittavat luetun reflektointia ja peilaamista omiin kokemuksiin ja mietteisiin. Kyse ei siis ole referaatista, kokeesta tai muistiinpanoista, vaan kirjallisesta pohtimisesta.

Tarinoita tosielämästä.

Lukemisen iloa ja vahvaa teoriaosaamista yhdessä oppien

Varalan urheiluopistolla liikunnan ammattitutkinnon opinnoissa sovelletaan tiimipedagogiikkaa. Vastaanotto opiskelijoiden suunnalta on ollut positiivista. Esimerkiksi kirjojen lukeminen on koettu hyväksi: *"Olen saanut palautetta, että ammattikirjojen lukeminen on löydetty uudelleen. Netti on helppo tietopankki, mutta kirja tuo syvällisempää ymmärrystä",* tutkintovastaava Ursula Haapanen kertoo.

Suomen diakoniaopistolla sosiaali- ja terveysalalla opitaan tiimioppien. Monia saattaa mietityttää oppivatko opiskelijat oikeasti tarpeellisen tiedon, onhan kyse kuitenkin hoitotyöstä, jossa vastuu on suuri. Opettajat Kati Lampén ja Heidi Saarela kertovat, että myös esimerkiksi lasten sairaudet ja lääkehoidon kurssit on tehty tiimioppien.

"Kerran eräs kollegaopettaja halusi varmistua, että oppivathan opiskelijat ja sanoi minulle, että haluaa pitää tentin lääkehoidosta", Kati kertoo. *"Totesin, että siitä vaan. Tentti pidettiin ja kaikki opiskelijat läpäisivät sen."*

Se, ettei opettaja pidä tenttejä, ei tarkoita, etteikö tenttejä olisi. Tiimit pitävät ne itse dialogissa. *"Itseasiassa opiskelijat testaavat osaamistaan paljon monipuolisemmin kuin mitä opettajavetoisessa opetuksessa",* Heidi toteaa.

Viikko	Toimet: Tee, pohdi, esitle, havainnoi
Ennen aloitusta	<p>Laadi alustava suunnitelma toteutukselle</p> <p>Hanki filat dialogisessioita varten</p> <p>Laita kirjallisuusluettelo kuntoon</p>
1	<p>Ensimmäiset dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Mitä on tiimioppiminen? Miksi olemme tiimissä? Mitä tiimityö on? Mitä voisimme oppia? Mikä on roolini tiimissä?</p> <p>Alkulämmittelyt. Muihin tiimiläisiin tutustuminen.</p> <p>Dialogin peruseräaiteiden ja tiimityön esittely. Yleisten ideoiden vaihtaminen.</p> <p>Kirjoihin tutustuminen (jos vielä ajankohtaista).</p>
2	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Tiimin pelisääntöjen pohtiminen. Koko tiimin yhteisen tavoitteen hahmottelu.</p> <p>Mahdollisten projektien suunnittelua/ideointia.</p>
3	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Keskustelua projekteista/tehdystä asioista/saaduista kokemuksista.</p> <p>Ensimmäisten viikkojen aikana niin tiimin kuin ehkä omakin epätietoisuus ja jopa tuskastuminen on huipussaan – mitä tämä on, voiko tämä toimia? Olkaa kärsivällisiä.</p> <p>Muista tuoda esille lukuohjelma.</p>
4	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Projektit ja tekeminen jatkuu, joko isompina projekteina tai yksittäistä pienempimuotoista tekemistä. Dialogissa läsnä mitä on opittu, tehty, mistä ammennettu tietoa? Mistä tulisi oppia</p>
5	<p>lisää?</p> <p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Projektit ja tekeminen jatkuu, joko isompina projekteina tai yksittäistä pienempimuotoista tekemistä. Dialogissa läsnä mitä on opittu, tehty, mistä ammennettu tietoa?</p> <p>Mistä tulisi oppia lisää?</p>
6	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Projekteja ja lukemista. Sinnikästä harjoittelua. Pohtikaa yhdessä mitä haasteita on ollut ja miten niitä voidaan korjata, sekä mitä onnistumisia näemme?</p>
7	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Projekteja ja lukemista. Kannusta lempeästi tiimiläisiä menemään projekteissa myös epämuikavuusalueelle, haastamaan itseään ja toisiaan.</p>
8	<p>Dialogisessiot: 2 krt / vko, 1-4 h / krt</p> <p>Yhteenvetoviikko: Mitä opimme? Mitä oikeastaan tapahtui? Mitä tein? Mitä ajattelin? Mitä tunsin? Miksi niin tapahtui? Miksi tein niin? Miksi ajattelin niin? Miksi tunsin niin?</p> <p>Palautteen kerääminen opiskelijoilta.</p>
Jälki-työt	<p>Tiimivalmentajan oma reflektointi tapahtuneesta.</p>

Tarinoita tosielämästä.

Tiimioppimista harjoitellaan lukiossa tiimijaksolla

Ylöjärven lukiossa on jo seitsemänä vuotena ollut ensimmäisen vuoden opiskelijoille tarjolla tiimioppimisen jakso. Se tarkoittaa, että seitsemän viikon aikana opiskelijat opiskelevat noin viiden hengen tiimeissä. Jakso sisältää kuutta eri ainetta, joiden opettajat toimivat valmentavassa roolissa jakson ajan.

Tiimijakson ensimmäiselle viikolle on varattu aikaa tutustumiselle. Tiimit osallistuvat 24 tunnin leirille, jonka ydinajatus on vahvistaa ryhmäytymistä. Leirin aikana tiimit ratkaisevat jonkin annetun haasteen ja tutustuvat tekemisen kautta toisiinsa.

Tiimijakso on jaettu viikkoperiodeihin. Tälle ajanjaksolle tiimille on määritelty yksilö- ja tiimitehtävät, jotka tulee olla tehtynä viikon loppuun mennessä. Joka viikko maanantai aloitetaan yhteisellä dialogilla, jossa analysoidaan mennyttä viikkoa ja suunnitellaan tulevaa. Usein viikko päättyy viikon teeman mukaisen tiimitehtävän esittelyyn muille.

Tarvittaessa viikon aikana aineopettajat järjestävät pajatunteja, joissa keskitytään johonkin tiettyyn oppiaineisiin liittyvään aiheeseen tarkemmin. Muuten tiimit määrittelevät itse, miten tiimiajan käyttävät ja jakavat tehtävät. Opettajat ovat kuitenkin aina läsnä tiimiajalla ja edistymistä seurataan ja tuetaan.

"Opiskelijoiden suunnalta palaute tiimijaksoista on pääasiassa hyvää. Toki aina on heitä, jotka eivät ole tykänneet ja heitä, jotka ovat innostuneet enemmän. Silti useimmiten hekin, jotka ovat suhtautuneet jaksoon negatiivisemmin, eivät kuitenkaan haluaisi jättää sitä väliin", apulaisrehtori Miia Bergman kertoo.

Vielä lopuksi.

Tämä opas on antanut sinulle pienen maistiaisen tiimioppimisesta ja -valmentamisen maailmasta. Toivottavasti se on synnyttänyt halua oppia lisää ja ennen kaikkea – tehdä omia pieniä kokeiluja!

Vinkkejä jatkoaskeliin:

Lue ammattikirjoja

Tiimeistä, oppimisesta ja valmentamisesta löytyy runsaasti kirjoja. Ala laatia omaa lukuohjelmaasi.

Lue blogia ja seuraa webinaarejamme

Blogissa ja webinaareissa tarjolla lisää tarinoita tosielämästä, tiimioppimisesta ja tiimivalmentamisesta. Löydät nämä nettisivuiltamme www.tiimiakatemia.com.

Treenaa tiimivalmentamisen taitojasi

Jos koet tiimivalmentamisen puhuttelevan sinua ja haluat oppia lisää, on Tiimimestari -ohjelma sinua varten. Se on pitkäkestoinen ohjelma, joka antaa sinulle täydet tiedot ja taidot työskennellä tiimivalmentajana.

Lue lisää sivuiltamme www.tiimiakatemia.com.

Tiimioppiminen on hieno elinikäisen oppimisen seikkailu.

Hyppää mukaan!

Tämän oppaan tuotti sinulle Tiimiakatemia Global.

Tiimiakatemia Global auttaa oppilaitoksia ja organisaatioita kehittämään toimintaansa tiimioppimisen ja tiimivalmentamisen sovellutuksia hyödyntäen.

www.tiimiakatemia.com

Teksti: Teija Välinoro, Jukka Hassinen ja Ville Vuolle